

Nr 39.

Ankom till riksdagens kansli den 17 mars 1931 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av visst avtal mellan kronan och Karlsborgs kommun.

(1:a avd.)

Uti en till riksdagen avläten, den 20 februari 1931 dagtecknad proposition (nr 142), vilken hänvisats till statsutskottets förberedande behandling, har Kungl. Maj:t, under återopande av vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att godkänna i berörda statsrådsprotokoll omförmälda den 29 januari och den 4 februari 1931 mellan Kungl. Maj:t och kronan genom kasernkommittén, å ena sidan, samt Karlsborgs kommun, å andra sidan, ingångna preliminära avtal.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till återopade statsrådsprotokollet.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 24 mars 1925 gjorde representanter för Karlsborgs kommun framställning om beredande av ekonomiskt vederlag åt kommunen, för den händelse de enligt Kungl. Maj:ts proposition (nr 50) till 1925 års riksdag angående försvarsväsendets ordnande avsedda indragningarna beträffande den militära förläggningen å Karlsborg komme till stånd.

Sedan departementschefen lämnat en redogörelse för innebörden av ifrågasvarande framställning och den av kasernkommittén med Karlsborgs kommun träffade preliminära överenskommelsen ävensom myndigheternas i ärendet avgivna yttranden, har departementschefen för egen del anfört följande:

»Såsom framgår av den lämnade redogörelsen, har kasernkommittén ansett det vara med billighet överensstämmande, att Karlsborgs kommun beredes något ekonomiskt vederlag av kronan för de förluster, som tillskyndats kommunen i anledning av genomförandet av 1925 års härordningsbeslut. Som nämnts, träffades på grund härav i januari 1930 mellan kasernkommittén och kommunen ett preliminärt avtal, enligt vilket kronan skulle till kommunen utan ersättning överlåta vissa markområden med en areal av cirka 535,000 kvadratmeter.

Sedan det emellertid visat sig, att en del av ifrågasvarande mark allttjämt är behöflig för statligt ändamål, har kasernkommittén nu efter förnyade förhandlingar med kommunen framlagt ett nytt förslag till avtal i ämnet mellan kronan och kommunen. Avtalsförslaget innebär huvudsakligen följande. Kronan skall till kommunen utan ersättning överlåta mark med en sammanlagd areal av omkring 414,000 kvadratmeter. Denna mark har å en vid avtalet fogad, av länsarkitekten A. Berglund åren 1927 och 1929 upprättad och av ingenjören C. Hemgren år 1931 kompletterad karta betecknats med röd färg och Litt. A.

I överlåtelsen ingår jämväl den rätt kronan må äga till det vatten, som gränsar intill de överlåtna markområdena. Dagen för tillträdet av de överlåtna områdena är bestämd till den 1 oktober, som inträffar närmast efter det Kungl. Maj:ts och riksdagen fattat beslut rörande avtalets godkännande. Det åligger kommunen att från nämnda tidpunkt — i den mån ej skyldighet i sådant hänseende enligt laga föreskrift tillkommer annan — ombesörja och bekosta iordningställandet och underhållet av sådana i blivande stadsplan för överlåtet område ingående gator, torg och allmänna platser, vilka icke tillika utgöra allmän väg. Kommunen skall vara skyldig att, så snart stadsplan och tomtindelning blivit fastställd, till vederbörande nyttjanderättshavare efter dennes bestämmande med äganderätt överlåta, respektive med tomträtt eller annan nyttjanderätt upplåta det av honom innehavda området, dock med den jämkning, som kan betingas av stadsplan eller tomtindelning. Kunna parterna ej enas om villkoren för överlåtelsen, respektive upplåtelsen, skall tvisten hänskjutas till en på i avtalet angivet sätt sammansatt nämnd. Alla medel, vilka till följd av avtalet må komma att tillflyta kommunen, skola redovisas för sig och förvaltas såsom en särskild fond för att användas för ändamål, som avse de å kommunen överlåtna områdenas ordnande.

I det nya avtalsförslaget hava intagits vissa bestämmelser, som icke förekomma i det tidigare upprättade förslaget, nämligen, bland annat, dels en föreskrift (§ 3), varigenom kronan tillförsäkras rätt att utan ersättning bibehålla nuvarande och framdraga nya elektriska ledningar samt kablar ävensom vatten- och avloppsledningar över, respektive i de överlåtna områdena, vilken rätt kronan äger säkerställa genom servitutsinteckning, dels ock ett stadgande (§ 8) därom, att kronan äger påfordra återgång av avtalet, därest kommunen underlåter att uppfylla i avtalet gjord utfästelse till förmån för tredje man.

I likhet med kasernkommittén anser även jag billighetsskäl tala för att Karlsborgs kommun erhåller gottgörelse av kronan för de förluster, som genomförandet av 1925 års härordning medfört för kommunen. Beträffande sättet för beredandet av vederlag åt kommunen ansluter jag mig till det förslag i sådant hänseende, som innefattas i det mellan kasernkommittén och kommunen senast träffade preliminära avtalet.

Vid granskningen av de särskilda bestämmelserna i avtalet har jag icke funnit anledning till någon erinran. Beträffande säkerställandet genom servitutsinteckning av kronans i § 3 stadgade rätt med avseende å bibehållande, respektive framdragande av vissa ledningar och kablar vill jag emellertid framhålla, att inskrivning av tomträtt icke må meddelas, där tomten är besvärad av sökt eller beviljad inteckning. Då upplåtelse med tomträtt ifrågakommer, synes därför kronan böra avstå från servitutsinteckning i tomten, under förutsättning att kronans ifrågavarande rätt tryggas, genom att i tomträttskontraktet intages en föreskrift om skyldighet för tomträttsinnehavaren att respektera kronans rätt i omförmälda hänseende enligt avtalet med kommunen.

Jag tillstyrker alltså, att överenskommelse i ämnet träffas med Karlsborgs kommun i ömlighet med det av kasernkommittén senast framlagda förslaget.

Den i ärendet berörda frågan om fastställandet av stadsplan för Rödesundsområdet torde i annat sammanhang komma att underställas Kungl. Maj:ts prövning.»

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag, får hemställa,

att riksdagen må godkänna i statsrådsprotokollet över försvarsärenden den 20 februari 1931 omförmälda, den 29 januari och

den 4 februari 1931 mellan Kungl. Maj:t och kronan genom kasernkommittén, å ena sidan, samt Karlsborgs kommun, å andra sidan, ingångna preliminära avtal (Bilaga vid detta utlåtande).

Stockholm den 17 mars 1931.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Närvarande: Se under utlåtandet nr 38.

Bilaga.

Mellan Kungl. Maj:t och kronan genom kasernkommittén, under förbehåll av Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande, å ena, samt Karlsborgs kommun, å andra sidan, träffas härmed följande avtal:

§ 1.

1. Kronan skall till Karlsborgs kommun med full äganderätt utan ersättning överlåta all den rätt kronan äger till den mark, som å den härvid fogade, av länsarkitekten Allan Berglund åren 1927 och 1929 upprättade, och av ingenjören C. Hemgren år 1931 kompletterade kartan innefattande »Förslag till stadsplan för Rödesund i Karlsborgs socken, Södra Vadsbo härad, Skaraborgs län» betecknats med röd färg och Litt. A.

Kronan förbehåller sig äganderätten till de områden, vilka å sagda karta betecknats med grön färg och Litt. B., dock att, därest enligt fastställd stadsplan viss mark inom sådant område skall utläggas som gata, dylik gatumark skall av kronan avstås till kommunen i samband med att gatan varder iordningställd.

Med gul färg och Litt. C. är å kartan angiven den mark inom det föreslagna stadsplaneområdet, vilken tillhör enskilda eller ock utgör mark, tillhörig ecklesiastiskt boställe eller Visingsö skolegodsfonds hemman.

2. I överlåtelsen ingår jämväl den rätt kronan må äga till det vatten, som gränser intill de överlåtna markområdena, varvid de överlåtna vattenområdenas gränser emot de kronan behållna vattenområdena skola utstakas enligt reglerna i J. B. 12 kap. 4 §.

3. Ägande- och dispositionsrätten till enligt detta avtal å Karlsborgs kommun överlåtet område, vilket vid blivande fastställelse av stadsplan, tomtindelning eller annan fastighetsindelning tilldelas kvarter, tomt eller vid fastighetsindelning uppkommen annan enhet, som till huvudsaklig del tillhör kronan, skall, därest området vid sagda fastställelse alltjämt äges av kommunen, utan ersättning avstås till kronan, om kronan det påfordrar.

4. Mark, vartill äganderätten enligt punkt 1 förvärvats av Karlsborgs kommun och som utgör del av allmän väg, vare kommunen pliktig att utan ersättning avstå till vederbörande väghållningsdistrikt.

5. Den del av det kronan förbehållna området, som å kartan är avgränsat med brun kantlinje och bokstäverna a, b, c, d och a, skall kronan tillsvidare upplåta till Karlsborgs kommun, att av kommunen disponeras som parkområde, med rätt för kronan att, så snart kronan vill använda hela eller del av området, återtaga sådant område. Kommunen är skyldig tillse, att det sålunda upplåtna området hålles i prydligt skick.

§ 2.

1. De enligt § 1 till Karlsborgs kommun överlåtna mark- och vattenområdena må av Karlsborgs kommun tillträdas den 1 oktober, som inträffar närmast efter det att Kungl. Maj:t och riksdagen fattat beslut rörande godkännande av denna överenskommelse.

2. Såväl avkastning från som skatter, onera och skyldigheter för de överlåtna områdena skola, allt efter som de belöpa på tiden före eller efter tillträdesdagen, uppbäras, respektive bestridas och fullgöras av kronan respektive Karlsborgs kommun; och åligger det Karlsborgs kommun att från sagda tidpunkt och i den mån ej iordningställandet eller underhållet enligt laga föreskrift tillkommer annan, ombesörja och bekosta iordningställandet och underhållet av

sådana i den blivande stadsplanen för området ingående gator, torg och allmänna platser, vilka icke tillika utgöra allmän väg enligt lagen om allmänna vägar å landet.

§ 3.

Kronan skall vara berättigad att till förmån för sina fastigheter inom Karlsborgs kommun utan ersättning över, respektive i de land- och vattenområden, vilka enligt detta avtal överlåtas å kommunen, bibehålla nuvarande och framdraga nya elektriska svagströms- och starkströmsledningar samt kablar, ävensom ledningar för vatten och avlopp, dock med skyldighet för kronan att vid placering av ledningsstolpar och vid erforderliga grävningar *dels* icke göra större intrång än nödigt, *dels ock* i möjligaste mån återställa marken i förutvarande skick.

Kronan äger säkerställa sin här angivna rätt genom servitutsinteckning.

§ 4.

1. Gällande nyttjanderättsavtal rörande område, som omfattas av § 1, rubbas icke av detta avtal.

Går tiden för nyttjanderättsavtal till ända, innan stadsplan och tomtindelning för respektive nyttjanderättsområde blivit fastställd, skall nyttjanderätts-havaren äga att, för tiden intill dess dylik stadsplan och tomtindelning blivit fastställd, erhålla förlängning av nyttjanderättsavtalet på förutvarande villkor.

2. Så snart stadsplan och tomtindelning blivit fastställd, vare Karlsborgs kommun skyldig att till vederbörande nyttjanderättshavare efter dennes bestämmande med äganderätt överlåta, respektive med tomträtt eller annan nyttjanderätt upplåta det område, han vid sagda tidpunkt enligt avtal innehar, dock med den jämkning, som kan betingas av stadsplan och tomtindelning. Kunna parterna därvid icke enas om villkoren för överlåtelsen, respektive upplåtelsen, skall tvisten hänskjutas till en nämnd, bestående av tre personer, varav en, tillika ordförande, utses av Kungl. Maj:t eller den myndighet Kungl. Maj:t därtill förordnar, en utses av Karlsborgs kommun och en utses av vederbörande nyttjanderättshavare.

Kostnaderna för denna nämnd skola bestridas efter enahanda grunder, som stadgas i fråga om skiljemannanämnd, tillsatt enligt gällande skiljemannalag; och skola i tillämpliga delar denna lags bestämmelser jämväl i övrigt gälla beträffande sagda nämnd.

§ 5.

Alla medel, vilka till följd av detta avtal må komma att tillflyta Karlsborgs kommun, skola jämte åbelöpande avkastning för sig redovisas och förvaltas som en särskild fond.

Fondens förvaltning och disposition skall ske enligt bestämmelser, vilka efter förslag av Karlsborgs kommunalfullmäktige fastställas av Kungl. Maj:t, varvid skall iakttagas, att fondens medel böra användas för ändamål, som avse de genom detta avtal å Karlsborgs kommun överlåtna områdenas ordnande, däri inräknat även sådana kostnader, vilka avses i § 6 här nedan.

§ 6.

Kostnader, vilka uppkomma för avstyckning av och lagfart å de i detta avtal överlåtna områden, skola till ingen del bestridas av kronan.

§ 7.

Därest i en framtid de områden, som enligt § 1 överlåtits å Karlsborgs kommun, komma att bilda eller ingå i en från Karlsborg i ett eller flera hänseenden skild kommunal enhet eller municipalsamhälle, skall på Kungl. Maj:ts pröv-

ning bero, huruvida och i vad mån de rättigheter och skyldigheter, vilka enligt detta avtal tillkomma Karlsborgs kommun, skola övertagas av berörda nya kommun respektive municipalsamhälle.

§ 8.

Underlåter kommunen att uppfylla i detta avtal gjord utfästelse till förmån för tredje man, äger kronan påfordra återgång av avtalet i den omfattning, vartill den förelupna uraktlåtenheten må anses föranleda.

Av detta avtal jämte därtill hörande karta äro upprättade två exemplar, av vilka Kungl. Maj:t och kronan erhållit det ena samt Karlsborgs kommun det andra exemplaret.

Stockholm den 29 januari 1931.

För kasernkommittén:

JOHAN JÖNSSON.

Sten Grönvall.

Karlsborg den 4 februari 1931.

För Karlsborgs kommun:

CARL JOHANSSON.

B. BIRATH.

A. KINDBOM.

PAUL JOHANSON.
